

بررسی میزان آگاهی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی اردبیل در استفاده از منابع اطلاعاتی الکترونیکی

اسماعیل فرزانه^۱، فیروز امانی^{۲*}، رقیه تفرجی^۳، میرحسین آقایی^۴

تاریخ دریافت مقاله: ۹۳/۱۰/۱۶

تاریخ پذیرش: ۹۴/۳/۱۰

چکیده

مقدمه: پایگاه‌های اطلاعاتی الکترونیکی یکی از مهم‌ترین منابع کسب اطلاعات علمی بوده و استفاده از این منابع در هر دانشگاه از شاخص‌های مهم توسعه آن دانشگاه محسوب می‌شود. این مطالعه با هدف تعیین سطح آگاهی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی اردبیل در استفاده از منابع اطلاعاتی الکترونیکی انجام شد.

روش‌ها: در این مطالعه توصیفی - مقطعی تعداد ۲۵۰ نفر از دانشجویان رشته‌های پزشکی، پیراپزشکی، بهداشت و پرستاری دانشگاه علوم پزشکی اردبیل در سال ۹۲ با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب و میزان آگاهی و اطلاعات آن‌ها از منابع اطلاعاتی تحت وب توسط پرسشنامه محقق ساخته که روایی بر اساس اخذ نظرات افراد صاحب نظر و اساتید تخصصی و پایایی آن از طریق آلفای کرونباخ تایید گردید. داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از شاخص‌های آمار توصیفی (فراوانی، درصد، میانگین) و آمار استنباطی (آزمون کای دو) و از طریق نرم افزار آماری SPSS تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد که ۶۵ درصد افراد شرکت کننده با کتابخانه دیجیتالی آشنایی نداشتند. میزان آگاهی کلی دانشجویان با منابع اطلاعاتی حدود ۴۶/۵ درصد بود. بیشترین بانک اطلاعاتی لاتین مورد استفاده EBSCO با ۳۶/۴ درصد و بیشترین بانک اطلاعاتی فارسی مورد استفاده SID با ۲۶/۴ درصد بود. بین رشته‌های مختلف تحصیلی از لحاظ میزان استفاده از منابع اطلاعاتی اختلاف معنی‌داری مشاهده نشد.

نتیجه‌گیری: نتایج نشان داد که میزان آگاهی دانشجویان در استفاده از منابع اطلاعاتی الکترونیکی موجود در دانشگاه در سطح پایین قرار داشت. برنامه ریزی برای تشویق دانشجویان جهت استفاده بیشتر و بهتر از این منابع ضروری می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: آگاهی، منابع اطلاعاتی، اینترنت، دانشگاه

مقدمه

جامعه حاضر، جامعه اطلاعات است و برتری جهان پیشرفته بر جهان عقب مانده بیش از آن‌که اقتصادی یا نظامی باشد، اطلاعاتی است. به عبارتی، وجه تمایز کشورهای توسعه یافته با کشورهای توسعه نیافته در میزان تولید، سازماندهی و استفاده از اطلاعات می‌باشد (۱).

پیشرفت‌های اخیر در فناوری اطلاعات، کتابخانه‌ها و مراکز اطلاعاتی را تحت تأثیر خود قرار داده است. وجود شبکه‌های ارتباطی گسترده از جمله اینترنت، روش‌های جستجو و بازیابی اطلاعات را متحول ساخته و این امکان را فراهم نموده است تا طیف وسیعی از پژوهشگران، بدون حضور فیزیکی در

کتابخانه‌ها و مراکز اطلاعاتی و تنها با دسترسی به یک رایانه و خط اینترنت اقدام به رفع نیازهای اطلاعاتی خود از طریق پایگاه‌های اطلاعاتی نمایند. با وجود شبکه جهانی اینترنت، دستیابی سریع به منابع اطلاعاتی میسر گردیده است. همچنین کتابخانه‌ها می‌توانند از طریق امکانات وسیع این ابزار توانمند اطلاعاتی، به منابع اطلاعاتی مشترک انبوهی دسترسی داشته و از آن‌ها استفاده کنند (۲). جستجوگران با محیط وب و ابزارهای آن و بویژه سازوکارهای جستجو در آن، از اهمیتی قابل توجه در دستیابی به منابع اطلاعاتی باکیفیت و مرتبط با نیازهای اطلاعاتی برخوردار است (۳).

مزایای بی‌شمار اینترنت در زمینه پژوهش، آموزش و ارتباطات، دانشگاه‌ها و موسسه‌های آموزش عالی را ترغیب کرده است تا زمینه دسترسی به منابع اطلاعاتی و یافته‌های علمی، اشتراک دانش، ارتباطات علمی بین دانشمندان، آموزش از راه دور، دسترسی به کتابخانه‌های مجازی و سایر موارد را از طریق

* نویسنده مسئول: فیروز امانی، دانشیار گروه پزشکی اجتماعی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اردبیل، اردبیل، ایران. E.amani@arums.ac.ir
اسماعیل فرزانه، دانشیار گروه داخلی دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اردبیل، اردبیل، ایران
رقیه تفرجی، کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی اردبیل، اردبیل، ایران
میرحسین آقایی، کارشناس پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی، کمیته تحقیقات دانشجویی دانشگاه، دانشگاه علوم پزشکی اردبیل، اردبیل، ایران

اطلاعاتی در برآورده ساختن نیازهای اطلاعاتی خودشان که به درمان بیماران و مصدومین مربوط شده و روی کیفیت تصمیم گیران دانشجویان تاثیر به سزایی دارد و از طرفی بدلیل نیاز دانشجویان پزشکی به آخرین شواهد و یافته‌های بالینی و علمی در زمینه موضوعات مورد بحث در علوم پزشکی و تصمیم‌گیری بر اساس شواهد انتخاب شده و جستجو شده، این مطالعه به منظور تعیین میزان آگاهی و استفاده از منابع اطلاعاتی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی اردبیل اجرا شده است و از نتایج این تحقیق میتوان جهت بهبود سطح آرایه خدمات به دانشجویان استفاده کرد.

روش‌ها

روش پژوهش، از نوع توصیفی-مقطعی بود. جامعه آماری شامل دانشجویان رشته‌های پزشکی، پیراپزشکی، بهداشت و پرستاری دانشگاه علوم پزشکی اردبیل شاغل به تحصیل در دانشگاه در سال ۹۲ به تعداد ۲۵۰۰ نفر و نمونه آماری شامل ۲۵۰ نفر که بر اساس فرمول کوکران برآورد شد. بعد از کسب رضایت کتبی از دانشجویان، نمونه‌ها به شیوه نمونه‌گیری طبقه‌بندی تصادفی متناسب با تعداد دانشجویان هر رشته و هر دانشکده، انتخاب و مورد مطالعه قرار گرفتند. اطلاعات از طریق پرسشنامه‌ای که شامل دو بخش اطلاعات دموگرافیک و بخش دوم سوالات مربوط به آگاهی (سوالات چند گزینه‌ای با یک پاسخ درست) و استفاده از منابع اطلاعاتی موجود در دانشگاه و اینترنت، نقش منابع اطلاعاتی در فعالیت حرفه‌ای و تمایل به شرکت در دوره‌های آموزشی در زمینه منابع اطلاعاتی فارسی و لاتین با ۲۴ سوال بود، جمع آوری گردید. روایی پرسشنامه بر اساس اخذ نظرات اساتید و افراد صاحب نظر در رشته فناوری اطلاعات و آموزش پزشکی و پژوهش به تعداد ۵ نفر و پایایی پرسش نامه به روش آلفای کرونباخ بر روی یک نمونه ۲۰ نفری با مقدار ۰/۷۹ ارزیابی شد. میزان پاسخ دهی دانشجویان به هر سوال سنجیده و در پایان سطح آگاهی دانشجویان به چهار گروه دارای آگاهی های خوب (۲۴-۱۶)، متوسط (۱۶-۸)، ضعیف (۸-۱) و بدون آگاهی تقسیم شدند و مقایسه بین متغیرها بر اساس نمرات آگاهی صورت گرفت. مبنای ارزیابی آگاهی دانشجویان بر اساس تقسیم بندی فوق و بر اساس میزان پاسخدهی به سوالات پرسش نامه بوده است. کلیه داده‌ها وارد نرم افزار SPSS.Ver.19 شده و برای متغیرهای کمی میانگین و انحراف معیار محاسبه و در داده‌ها ی کیفی از جدول و نمودار و برای

منابع الکترونیکی برای دانشجویان خود فراهم سازند. یکی از موضوعاتی که ذهن پژوهشگران و دانشجویان در رفتار جستجوی اطلاعات را به خود مشغول داشته، پی‌بردن به این امر است که دانشجویان با چه میزانی از مهارت در جستجو و سازوکارهای بررسی کیفی منابع اطلاعاتی و ابزارهای جستجو، به کاوش در اینترنت و دیگر منابع الکترونیکی می‌پردازند و اینکه داشتن مهارت کافی در به کارگیری ابزارها و فرایندهای جستجو در اینترنت، چگونه می‌تواند در بازیابی نتایج مرتبط تر و باکیفیت‌تر، مؤثر باشد موضوعی که به رغم اهمیت فوق العاده‌اش، در پژوهش‌های جدید کمتر به آن پرداخته شده است (۳).

با توجه به دسترس پذیری منابع اطلاعاتی الکترونیکی از طریق اینترنت در دانشگاه‌ها، آگاهی از وضعیت منابع اطلاعاتی الکترونیکی به منظور ارائه خدمات بهتر به استفاده کنندگان و بررسی امکانات و محدودیت‌های موجود بر سر راه استفاده بهینه از منابع خریداری شده الکترونیکی، می‌تواند گامی مثبت جهت ارتقای سطح ارائه خدمات در این زمینه باشد. دانشجویان با مشکلات زیادی در یافتن اطلاعات روبرو هستند زیرا تکنولوژی جدید اطلاعات را به اشکال مختلف، عمدتاً الکترونیکی، قابل دسترس ساخته است، و به منظور دسترسی و استفاده از این اطلاعات نیاز به مهارت و سواد اطلاعاتی دارند. با توجه به اهمیت منابع اطلاعاتی الکترونیکی به ویژه پایگاه‌های تمام متن، در انجام فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی و سنجش وضعیت موجود منابع اطلاعاتی از جمله میزان آگاهی و آشنایی، توانمندی در استفاده، میزان دسترسی و دلایل عدم دسترسی به پایگاه‌ها و منابع اطلاعاتی پیوسته موجود پی برد (۴).

نتایج مطالعه انجام شده بر وضعیت استفاده از منابع اطلاعاتی توسط دانشجویان پزشکی در کالیفرنیا آمریکا نشان داد که ۸۵ درصد دانشجویان برای پاسخ گویی به سؤالات بالینی خود از منابع الکترونیکی استفاده می‌کنند. آنان اظهار داشتند که به وسیله این گونه منابع، در کمتر از ۱۵ دقیقه قادر هستند پاسخ سؤالات خود را پیدا کنند (۵). در مطالعه‌ای که به منظور شناسایی نیازهای اطلاعاتی دانشجویان سال اول پزشکی انجام شد، ۴۰ درصد دانشجویان برای پیدا کردن پاسخ سؤالات مربوط به تشخیص بیماری از کتب و ۴۳ درصد آنان برای سؤالات مربوط به درمان از مدلاین استفاده کرده بودند (۶).

بنابراین ضروری است وضعیت دسترسی دانشجویان به منابع

بررسی ارتباط بین متغیرهای کیفی از آزمون آماری کای دو استفاده شد.

یافته‌ها

از کل شرکت کنندگان، ۵۲/۸ درصد زن و بقیه مرد بودند. محدوده سنی نمونه‌ها بین ۱۷-۳۵ سال بود. بر حسب دانشکده و رشته تحصیلی ۳۲ درصد گروه پرستاری (رشته پرستاری)، ۲۴ درصد گروه بهداشت (رشته‌های بهداشت محیط، حرفه‌ای و عمومی) و ۴۴ درصد پزشکی و پیراپزشکی (شامل رشته‌های پزشکی، علوم آزمایشگاهی، رادیولوژی، فناوری اطلاعات سلامت) بودند که ۳۶/۴ درصد آن‌ها در سال دوم تحصیلی و بقیه سال بالایی بودند. ۹۱/۲ درصد از افراد شرکت کننده به اینترنت دسترسی داشتند. میزان استفاده از اینترنت نیز در ۵۲/۲ درصد از افراد در حد زیاد و خیلی زیاد بود. میزان استفاده از اینترنت در ۴۱/۶ درصد ۲-۳ بار در هفته بود که

بیشترین میزان استفاده را رشته‌های پزشکی و پیراپزشکی با ۴۴ درصد به خود اختصاص داده بودند. دانشجویان سال دوم تحصیلی با ۳۶/۴ درصد بیشترین استفاده را داشتند. از کل افراد مورد مطالعه ۶۴/۸ درصد با کتابخانه دیجیتالی آشنایی نداشتند که بیشترین آن‌ها رشته‌های پزشکی و پیراپزشکی بودند. بیشترین میزان آشنایی نیز در سال‌های دوم تحصیلی حدود ۳۷/۹ درصد بود. ۲۴/۸ درصد دانشجویان از اینترنت استفاده آموزشی، ۲۳/۲ درصد پژوهشی، ۱۳/۲ درصد پست الکترونیک و بقیه استفاده‌های دیگری از اینترنت داشتند و بیشترین دلیل عدم استفاده از اینترنت در بین کل دانشجویان به نبود وقت جهت استفاده با ۲۳/۲ درصد اختصاص یافته بود. میزان آگاهی دانشجویان با منابع اطلاعاتی فارسی در حد متوسط و در بقیه منابع در حد ضعیف بوده است (جدول ۱).

جدول ۱: میزان آگاهی کل دانشجویان با منابع اطلاعاتی تحت وب

میزان آگاهی	خوب	متوسط	ضعیف	عدم آگاهی
نوع منبع اطلاعاتی	تعداد(درصد)	تعداد(درصد)	تعداد(درصد)	تعداد(درصد)
بانک اطلاعاتی لاتین	۷(۲/۸)	۲۹(۱۱/۶)	۵۵(۲۲)	۱۵۹(۶۳/۶)
بانک اطلاعاتی فارسی	۱۶(۶/۴)	۵۱(۲۰/۴)	۴۴(۱۷/۶)	۱۳۹(۵۵/۶)
کاتالوگ کتابخانه	۹(۳/۶)	۱۱(۴/۴)	۸۶(۳۴/۴)	۱۴۴(۵۷/۶)
کتب دیجیتالی	۵(۲)	۳۵(۱۴)	۸۱(۳۲/۴)	۱۲۹(۵۱/۶)
سامانه مدیریت اطلاعات	۹(۳/۶)	۳۲(۱۲/۸)	۸۱(۳۲/۴)	۱۲۸(۵۱/۲)
پرتال مجلات	۸(۳/۲)	۴۷(۱۸/۸)	۹۲(۳۶/۸)	۱۰۳(۴۱/۲)

میزان استفاده دانشجویان رشته‌های پزشکی نسبت به سایر رشته‌ها از منابع اطلاعاتی به مراتب بیشتر بوده است هر چند که این اختلافات بین رشته‌های مختلف معنی دار نبوده است. بیشترین منبع اطلاعاتی در بین دانشجویان رشته‌های پزشکی و پیراپزشکی کتابخانه دیجیتال با ۵۴ درصد و سپس بانک اطلاعاتی لاتین با ۴۹/۴ درصد بوده است و در بین دانشجویان

رشته‌های بهداشت بانک اطلاعاتی فارسی با ۲۶/۴ درصد در اولویت اول قرار داشت. همچنین در دانشجویان رشته پرستاری و مامایی نیز بیشتر منبع اطلاعاتی با ۳۷/۲ درصد مربوط به کتب دیجیتال بوده است. بین رشته‌های مختلف از لحاظ میزان استفاده از منابع اطلاعاتی اختلاف معنی‌داری وجود نداشت (جدول ۲).

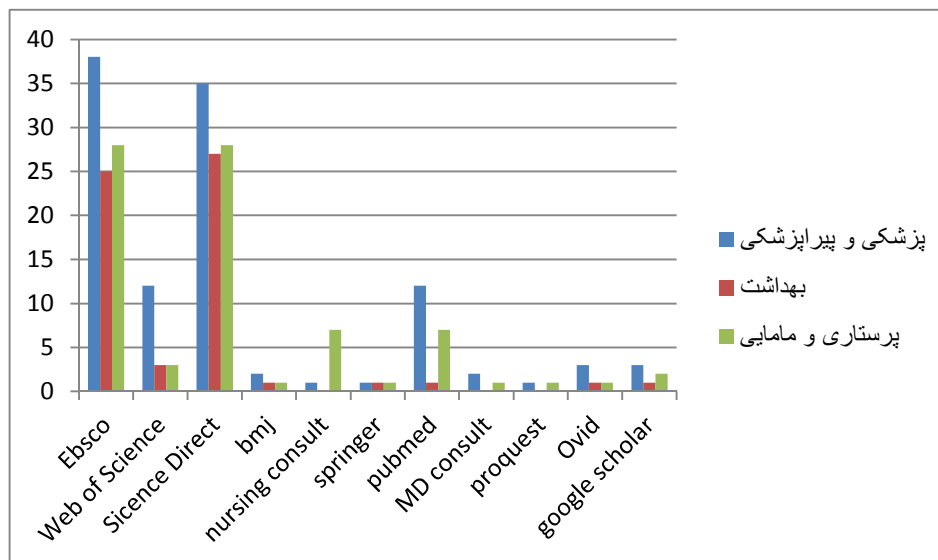
جدول ۲: میزان استفاده دانشجویان از منابع اطلاعاتی تحت وب به تفکیک رشته تحصیلی

رشته‌ها	پزشکی و پیراپزشکی	بهداشت	پرستاری و مامایی	p-value
نوع منبع اطلاعاتی	تعداد(درصد)	تعداد(درصد)	تعداد(درصد)	
بانک اطلاعاتی لاتین	۴۰(۴۹/۴)	۱۹(۲۳/۵)	۲۲(۲۷/۲)	۰/۴
بانک اطلاعاتی فارسی	۴۴(۴۸/۴)	۲۴(۲۶/۴)	۲۳(۲۵/۳)	۰/۲
کاتالوگ کتابخانه	۴۷(۵۴)	۱۵(۱۷/۲)	۲۵(۲۸/۷)	۰/۰۶
کتب دیجیتالی	۵۴(۴۶/۶)	۲۲(۱۸/۲)	۴۵(۳۷/۲)	۰/۱
سامانه مدیریت اطلاعات	۱۸(۳۹/۱)	۱۲(۲۶/۱)	۱۶(۳۲/۷)	۰/۶
پرتال مجلات	۶۸(۴۶/۳)	۳۳(۲۲/۴)	۴۶(۳۱/۳)	۰/۳

بیشترین بانک اطلاعاتی لاتین که مورد استفاده قرار گرفته بود EBSCO با ۳۶/۴ درصد و Science direct با ۳۶ درصد بود بطوری که بیشترین میزان استفاده از این سایت‌ها، در رشته‌های پزشکی و پیراپزشکی، پرستاری و سپس بهداشت

قرار داشت، که این استفاده در سال‌های دوم بیشتر بود و به ترتیب سال‌های اول و سوم و چهارم تحصیلی بیشترین استفاده را داشتند (نمودار ۱).

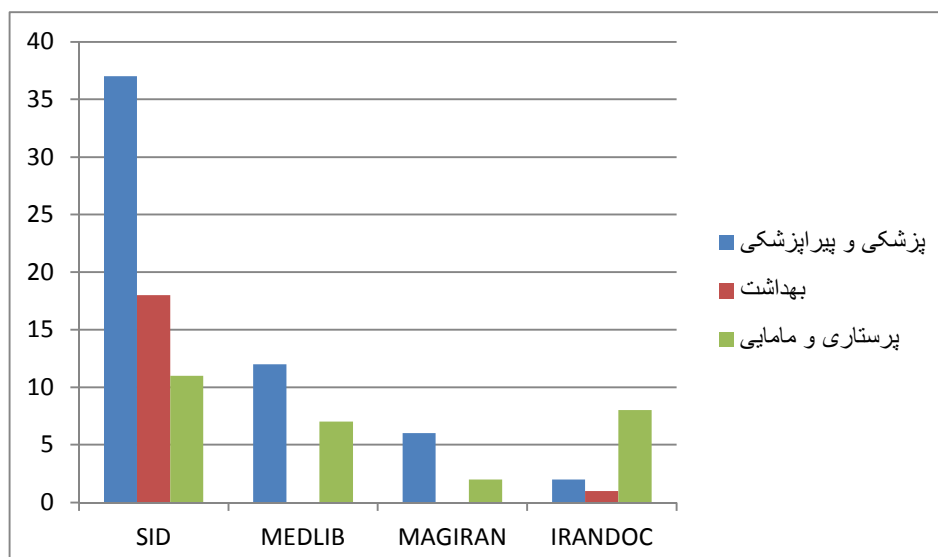
نمودار ۱: میزان استفاده دانشجویان از بانک‌های اطلاعاتی انگلیسی به تفکیک رشته

بیشترین بانک اطلاعاتی فارسی مورد استفاده، بانک اطلاعاتی SID با ۲۶/۴ درصد بود و بعد از آن Medlib قرار داشت. بیشترین میزان استفاده از این سایت‌ها نیز در رشته‌های

پزشکی و پیراپزشکی و سپس بهداشت و پرستاری مامایی قرار داشت طوری که بیشترین میزان استفاده از این بانک‌ها، در سال دوم تحصیلی قرار داشت (نمودار ۲).

نمودار ۲: میزان استفاده دانشجویان از بانک‌های اطلاعاتی فارسی به تفکیک رشته

از افراد مورد مطالعه تنها ۶/۸ درصد عضو یکی از بانک‌های لاتین و ۱/۶ درصد عضو یکی از بانک‌های فارسی بودند. فقط ۵۸/۸ درصد دانشجویان از پرتال مجلات دانشگاه استفاده کرده بودند که این استفاده در بین دانشجویان رشته پزشکی با

۴۶/۳ درصد بیشتر از سایر رشته‌ها بوده است هر چند که اختلاف بین رشته‌ها از نظر میزان استفاده از پرتال مجلات معنی دار نبوده است (جدول ۳)

جدول ۳: توزیع فراوانی میزان استفاده کل دانشجویان از انواع منابع الکترونیکی پیوسته

منابع الکترونیکی	میزان استفاده	اغلب	تا حدودی	اصلاً
		تعداد(درصد)	تعداد(درصد)	تعداد(درصد)
کاتالوگ کتابخانه	۱۶ (۶/۴)	۱۹ (۷/۶)	۲۱۵ (۸۶)	
کتاب دیجیتال	۱۸ (۷/۲)	۲۷ (۱۰/۸)	۲۰۵ (۸۲)	
سامانه مدیریت اطلاعات تحقیقاتی	۲۴ (۹/۶)	۲۲ (۸/۸)	۲۰۴ (۸۱/۶)	
پرتابل مجلات	۲۲ (۸/۸)	۴۷ (۱۸/۸)	۱۸۱ (۷۲/۴)	

بیشترین میزان استفاده از منابع الکترونیک نیز به ترتیب در رشته‌های پزشکی، پیراپزشکی، پرستاری و بهداشت بود که استفاده از این منابع در سال‌های تحصیلی دوم و اول نسبت به سال‌های چهارم و سوم تحصیلی بیشتر دیده می‌شد. در بررسی نقش منابع اطلاعاتی در فعالیت حرفه‌ای ۴۷/۶ درصد افراد نقش منابع را در فعالیت حرفه‌ای در حد زیاد و خیلی زیاد، توصیف می‌کردند. حدود ۷۸ درصد از دانشجویان مورد مطالعه تمایل به شرکت در دوره‌های آموزشی در زمینه منابع اطلاعاتی فارسی و لاتین را داشتند.

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های این پژوهش حاکی از آن بود که علی‌رغم دسترسی اکثر افراد (۹۱/۲ درصد) به اینترنت، متأسفانه میزان آگاهی و استفاده از منابع در حد پایین قرار داشت و این در حالی است که میزان استفاده از اینترنت تقریباً با آمار دیگر مراکز دانشگاهی ایران یکسان بود (۸۰/۷) در حالی که در مقایسه با آمارهای کشورهای توسعه یافته به مقدار ۳۰ تا ۸۰ درصد از سرویس‌های مختلف کمتر بود (۸-۱۰).

نتایج بررسی پژوهش‌هایی که از جهاتی با مطالعه حاضر ارتباط موضوعی داشته‌اند بر این بود که اهمیت تسلط به مهارت‌های استفاده از منابع اطلاعاتی در هر گروه سنی و مقطع تحصیلی یک ضرورت ویژه قلمداد می‌شود و آنچه در پژوهش حاضر با کلیه این پژوهش‌ها مشترک است، تأکید بر اهمیت و ضرورت هرچه بیشتر تسلط بر این مهارت‌هاست (۱۱). مهم‌ترین دلیل استفاده از اینترنت در دانشجویان، جنبه آموزشی و بعد از آن جستجوی اطلاعات پژوهشی- غیرپژوهشی و پست الکترونیک بود. درحالی که در بسیاری از مطالعات مشابه استفاده از پست الکترونیک در اولویت استفاده از اینترنت قرار داشته است (۱۴-۱۲).

Samuel و همکاران (۲۰۰۵) در پژوهشی بر روی بررسی‌های مطالعاتی دانشجویان تکمیلی به منظور بررسی پیشرفت مهارت‌های جستجوی اطلاعات و درک دانشجویان از

پایگاه‌های اطلاعاتی مختلف پرداختند. یافته‌ها نشان داد دانشجویان در ابتدا با بسیاری از پایگاه‌های اطلاعاتی که برایشان مهم بود آشنایی نداشتند (۱۵). عاصمی و ریاحی نیا در سال ۲۰۰۷ در مطالعه‌ای نشان دادند که ۷۰ درصد از دانشجویان از منابع دیجیتال آگاهی داشتند و فقط ۶۹ درصد از آن‌ها استفاده می‌کردند. تقریباً ۷۰ درصد از دانشجویان از پایگاه‌های اطلاعاتی پیوسته آگاهی داشتند که ۵۳ درصد از طریق سایت کتابخانه از آنها استفاده می‌کردند. دانشجویان از پایگاه‌های اطلاعاتی ناپیوسته بدلیل عواملی چون آشنایی کم و فقدان آموزش استفاده از پایگاه‌های ناپیوسته و کمبود پایا نه‌های متصل به سرور کتابخانه مرکزی استفاده نمی‌کردند (۱۶). Dadzie و همکاران (۲۰۰۵) در پژوهشی تحت عنوان منابع الکترونیکی: دسترسی و استفاده در دانشگاه آشنی (Ashesi) به منظور تعیین سطح استفاده، نوع اطلاعات قابل دسترسی و مفید، ارزیابی ابزارهای ارتباطی کتابخانه، نشان داد که استفاده از بعضی منابع اینترنتی در سطح خیلی بالایی بوده و استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی علمی در سطح کاملاً پایینی قرار داشت (۱۷).

مهمترین مشکلات مطرح شده در رابطه با استفاده از اینترنت در دانشگاه نبود وقت، نبود کامپیوتر و نبود فضای فیزیکی گزارش شده که با نتایج مطالعات دیگر هم‌خوانی نداشت. تناقضات می‌تواند در این مطالعه به خاطر خوابگاهی بودن بیشتر دانشجویان مورد مطالعه در این پژوهش باشد. در سایر پژوهش‌ها مهم‌ترین مانع، کم بودن سرعت اینترنت گزارش شده است (۹، ۱۲). با توجه به اینکه منابع اطلاعاتی خریداری شده از طریق سایت دانشگاه قابل دسترسی می‌باشد با این وجود در این مطالعه میزان آگاهی و استفاده از منابع مختلف پایین بود. بیشترین بانک لاتین مورد استفاده EBSCO و Science direct بود که تقریباً در تمام رشته‌ها بالاترین مقدار را داشت و در پژوهشی مشابه در دانشگاه علوم پزشکی کرمان نیز (Science direct) بیشترین منابع مورد استفاده بوده

است. در حالی که در سایر پژوهش‌ها (PubMed) مقبولیت خوبی در بین دانشجویان رشته‌های مرتبط با علوم پزشکی داشته است. می‌توان گفت که با توجه به روز بودن و استفاده راحت و دسترسی آسان دانشجویان به منابع الکترونیکی فوق و از طرفی بدلیل نبود محدودیت استفاده از این منابع الکترونیکی و گستردگی مقالات و مطالب اینترنتی داخل بانک اطلاعاتی در بیشتر دانشگاه‌ها آمار استفاده از این منابع بالاتر بوده است (۱۸).

استفاده از سایر منابع اطلاعاتی نیز در حد پایین بود که دلیل آن هم عدم آشنایی با این منابع بود که در این زمینه نیز عدم آموزش مناسب دانشجویان مهم‌ترین علت می‌تواند باشد و همچنین عدم احساس نیاز در دانشجویان نیز می‌تواند دلیلی برای عدم آشنایی و استفاده از منابع اطلاعاتی باشد. در این پژوهش کمتر از نصف افراد شرکت کننده نقش اینترنت را در فعالیت حرفه‌ای خود زیاد و خیلی زیاد دانسته‌اند. در حالی که در سایر پژوهش‌ها اکثر افراد نقش آنرا بسیار مهم دانسته‌اند (۱۸).

دکتر امانی و همکاران در مطالعه‌ای تحت عنوان سنجش سطح سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی اردبیل، ۹۱-۹۲ انجام گرفت نشان داد که سطح سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه در حد متوسط و پایین‌تر بوده است با توجه به ارتباط نزدیک بین سواد اطلاعاتی دانشجویان و میزان

استفاده آنان از منابع اطلاعاتی می‌توان گفت که نبود بسترهای مناسب آموزشی و پژوهشی در دانشگاه‌ها در زمینه برگزاری کارگاه‌های آموزشی مورد نیاز برای استفاده بهتر از منابع اطلاعاتی این کمبود همچنان در تمام دانشگاه‌ها به عنوان یک مشکل اساسی در امر آموزش و پژوهش متجلی می‌باشد که لازم است تدابیر لازم صورت گیرد (۱۹).

نتایج نشان داد که میزان استفاده کل دانشجویان دانشگاه از منابع اطلاعاتی در تمام رشته‌ها در حد پایین بود. لذا پیشنهاد می‌گردد که دوره‌های آموزشی منظم و مستمر در دانشگاه برگزار شده تا آگاهی دانشجویان و به دنبال آن میزان استفاده از منابع افزایش یابد. محدودیت خاصی در انجام این مطالعه وجود نداشت و دانشجویانی که تمایل به شرکت نداشتند از مطالعات کنار گذاشته و با دانشجویان دیگر جایگزین می‌شدند.

قدردانی

نتایج این مقاله مستخرج از طرح پژوهشی مصوب کمیته تحقیقات دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل بود. نویسندگان بر خود لازم می‌دانند از مدیریت پژوهشی دانشگاه، دبیر کمیته تحقیقات دانشجویی و سایر همکاران که در زمینه تامین مالی اجرای این طرح ما را یاری نمودند، تقدیر و تشکر به‌عمل آورند.

References

- 1-Marais JJ. Evolution of Information Literacy as Product of Information Education. South African Journal of Library and Information Science 2007; 60 (2): 75-9.
- 2-Mohammadi F, Abdolhoseinzadeh MH. Compare uses information resources in Tehran and Tabriz libraries. Library and Information Science 2008; 4 (11): 49-63. [Persian]
- 3-Eslami A, Keshavarz H. [Study skills in information search in electronic resources between Tehran University students]. Journal of science and information technology 2007; 23 (1-2): 45-60. [Persian]
- 4- Darzi S. A survey on information behavior of the graduate students in using electronic resources at mazandaran university. Quarterly Journal of Epistemology (Library and Information Science and Information Technology) 2011; 3(12): 17-25.
- 5- Peterson MW, Rowat J, Kreiter C, Mandel J. Medical student's use of information resources: is the digital age dawning. Acad Med 2004; 79 (1): 89-95.
- 6-Abolhassani H, Ebadifard Azar F, Scroochi R, Kahouei M. [Seeking Information Resources by Medical Students in Emergency Medicine]. Iranian Journal of Medical Education 2010; 10 (1): 37-44. [Persian]
- 7- Rehman S, Ramzy V. Internet use by health professionals at the Health Sciences Centre of Kuwait University. Online Information Review 2004; 28 (1): 53- 60.

- 8- Mohagheghzadeh M, Abdollahi M. [Study ideas and type of costomer uses facilities Shiraz University and effect of its on research works by these users]. *Information science* 2002; 18 (1-2):1-10. [Persian]
- 9- Obst O. Use of internet resources by german medical professionals. *Bull Med libr Assoc* 1998; 86 (4): 528-33.
- 10- Koller M, Grutter R, Peltenburg M, Fischer JE, Steure J. Use of the Internet by medical doctors in Switzerland. *Swiss Med Wkly* 2001; 131 (17-18): 251-4.
- 11- Ghaffari S. A survey on strategy and information seeking skills of the students of Payame Nour University -Qom branch. *Quarterly Journal of Epistemology (Library and Information Science and Information Technology)* 2011; 4 (14): 79-90. [Persian]
- 12- Bao XM. Challenges and opportunities: a report of the 1998 library survey of internet users at seton hall university. *College & research Libraries* 1998; 59 (6): 535-43.
- 13- Koch H, Dabernig J, Allert S, Puchinger M, Scharnagl E. Plastic surgeons and the internet: results of a worldwide survey. *Ann Plat Surg* 2002; 49 (5): 466-9.
- 14- Applebee AC, Clayton Peter, Pascoe C. Australian academic use of the Internet. *Internet Research* 1997; 7 (2): 85-94.
- 15- Chu SK, Law N. Development of information search expertise: research students' knowledge of databases "online information review 2005; 29 (6): 621-42.
- 16- Asemi A, Riyahinia N. Awareness and use of digital resources in the libraries of Isfahan University of Medical Sciences. *Iran the Electronic Library* 2007; 25 (3): 316-27.
- 17- Dadzie P. Electronic resources: access and usage at Ashesi University College. *Campus-Wide Information Systems* 2005; 22 (5): 290-7.
- 18- Ershad Sarabi R, Mirzazadeh A. [The Rate of Using Internet and Full-text Databases by Academic Members referring to the IT Centre of Kerman University of Medical Sciences]. *Strides Dev Med Educ* 2007; 4 (1): 57-63. [Persian]
- 19- Amani F, Tafarroji R. [Information literacy level and Access to information resources under web skills in Ardabil University of medical sciences students in 2012-13]. *J Med Edu Dev* 2014; 7 (14): 1-10. [Persian]

Awareness of Ardabil Medical Students in the Use of Electronic Information Resources

Frazaneh E¹, Amani F^{2*}, Tafaraji R³, Aghayi MH⁴

Received: 2015/1/6

Accepted: 2015/5/31

Abstract

Introduction: Electronic databases are the most important sources of information and use of these resources in each university to be considered as key indicators of development. The aim of this study was to investigate the knowledge of Ardabil medical students in using of electronic information resources.

Methods: in this descriptive cross sectional study 250 students in fields of medicine, Para medicine, health and nursing selected by classified randomly sampling method and their knowledge about information resources evaluated by a questionnaire which its validity and reliability was checked by scientific methods. Collected data analyzed by descriptive statistics (frequency, percentage, means) and analytic statistic Chi-square test through SPSS.

Results: 65% of samples have no familiarity with digital library. The mean total rate of student's familiarity with information resources was about 46.5%. Latin and Persian databases that were used most by students were EBSCO (36.4%) and SID (26.4%) respectively. There is no significant difference among students with different filed of study in using information resources.

Conclusion: Results showed that the knowledge of students in using electronic information resources was in lower rate. Therefore, designing a program for encouraging students to use more and better of these resources is necessary.

Keywords: Awareness, Information Resources, Internet, University

Corresponding Author: Amani F, Community Medicine Group, school of Medicine, Ardabil University of Medical Sciences, Ardabil, Iran. F.amani@arums.ac.ir

Frazaneh E, Internal Medicine Group, School of Medicine, Ardabil University of Medical Sciences, Ardabil, Iran.

Tafaraji R, School of Health, Ardabil University of Medical Sciences, Ardabil, Iran.

Aghayi MH, School of Nursing and Midwifery, Student Research Committee, Ardabil University of Medical Sciences, Ardabil, Iran.